

eller. En dan in de bres ter y". Stil toch... roel ontzien —

de strijd ook scholastische ant, en dan is ft zich al wat i degenen, die

chten den his- ly verstoren de r traditie voor

elen roept: zij zijn „mordicus drijven het

icht vermaant: n!

ligt voor ons, der fel bestrij- met een zeke- projectielen uiteenlopende e eens.

ning elkander

Kerkblad van vervallen! n" alle waarde

in onze dagen. gevoel zal kun- an den laatste oederne denken an denken, ge- des menschen. eft het als een beschouwd, als jk gevoel voor htte.

niet meer ge-

trijd tegen het gen het gevoel. scherp kunnen

isverstand niet onderzoeken of

A. JANSE.

r: „een niet om- de exegese van geest. Hij wees dmaalformulier, n onze vertaling. ctie.

in Japan. IV¹).

ik hadden, den latie-beoefening, gebracht wordt, n 't voorbijgaan lmaakten vorm jil, dus precies iet hoogschieten beoefend wordt. n boog doelloos het bodemlooze Boeddha, met

ted.)

dien dage ge- hand uitstrek- open het over- blijven uit As- en Ethiopië en zee; en Hij zal en en Israëls da's verstrooi- r hoeken der 't kunnen wij H. C. Voor- voorzeggung.⁹) en keer in het woningen zal op haar pui- aleis zal naar

an Israëls ver- erugkeeren en oodsche heer- i wel spreken , als men deze

uzigten, Unbruch

te verklaring der ook diens verda- es Heeren Jezus 110.

Korte Verklaring k diens verklaring

samengevouwen handen, zich daarin laat wegzinken, is in werkelijkheid één en hetzelfde. Slechts is de eerste manier van contemplatie gemakkelijker te bereiken en gemakkelijker vol te houden, de tweede is moeilijker, doch ook meer effectief. Maar hoe dit ook zij: voor beide is beslissend, dat men rustig, doelloos, „ik-loos" is, en dit niet slechts meent te zijn; dat men tot niets is geworden en werkelijk vernietigd is, en zich niet slechts ongeveer een onbeteekenend iets „voelt" — daar bij echte contemplatie niet alleen alle denken en willen voorbij is, maar ook het voelen, zelfs al neemt men dit in zijn breedsten omvang als een „te moede zijn", „gestemd zijn" of „zich gevoelen". De mystieke existentie: het zijn in het niet-zijn, is geheel onuitsprekelijk, onbeschrijfelijk, onvergelyklijk. Men moet het ervaren hebben om te weten, dat het met woorden slechts is te omschrijven, maar nooit te beschrijven. Men moet het hebben ervaren, om te kunnen verstaan, waarom de Zen-litteratuur van „paradoxen" wemelt, waarom de Zen-leerling zoolang daarmee gemarteld wordt, tot hij het definitief opgeeft, het grondeloze te willen doorgronden met behulp van „denken". Dan begrijpt men, dat het begrip van het „niets" in alle mystiek zoo'n beslissende rol speelt en daarbij toch het volste, machtigste en wezenlijkste op het oog heeft.

Hieruit is ook te verklaren, waarom in Europa niet alleen over het Boeddhisme, maar over de mystiek in 't algemeen, bepaald vreemde voorstellingen de ronde doen. Niet alleen is men er van overtuigd, dat de zogenaamde contemplatie en het afgezonderd-zijn van deze wereld op auto-suggestie moet berusten en daarom „psychologisch" verklaarbaar moet zijn, maar men onderzoekt ook primitieve volksstammen met het oog op extatische gedragingen, die men heel naïef beschouwt als mystiek of aan de mystiek verwant, om dan in blijde herademing vast te stellen, dat tenslotte alle mystiek in een of ander opzicht niet geheel normaal is. Het zou een hopeloze taak en vooral een onnoodige krachtverspilling zijn, zulke menschen duidelijk te maken, dat zij met geheel ondeugdelijke middelen en in kikkvorschen-overmoed zich wagen aan problemen, die volstrekt niet aan hen gesteld zijn: want zij zijn in een niet-mystiek zin onnoozel. Wezenlijk ernstiger moet men reeds diegenen beschouwen, die zich met „teksten" bemoeien, die vertalen en van een kommentaar voorzien, en zich naast hun zuiver philologische arbeid niet weerhouden kunnen, ook met bevoegdheid te oordeelen over alles, wat in deze teksten te vinden is. Zij vormen zich daarover een meening, grondig overwogen en door het citeren van talrijke plaatsen huns inziens onweerlegbaar gestaafd. Daarbij houden zij, vreemd genoeg, het voor hen (naar zij meenen) begrijpelijke speculatieve Boeddhisme voor „het" Boeddhisme; van het niet-speculatieve, d.w.z. niet in de eerste plaats speculatieve Zen-boeddhisme, dat overigens niet alleen in Japan voorkomt, maken zij zich af met een enkelen handomdraai, daar het voor hun methode geen aanknopingspunt biedt, en houden hun verkeerd begrip, dat toch slechts biografische betekenissen bezit, voor een zakelijke verklaring. En in de tweede plaats zien zij voorbij, dat ook de wortel van het speculatief Boeddhisme te zoeken is in de niet-speculatieve mystieke grond-ervaring, die zij niet bezitten. En daar zij die niet bezitten, kunnen ze ook niet uitsmaken, tot hoedanige speculatieve uitwerkingen deze mystieke ervaring het recht geeft; of derhalve in vele gevallen de speculatieve belangstelling zich van deze ervaring niet onafhankelijk gemaakt en die overwoerd heeft. Dit is juist het betekenisvolle in het Zen-boeddhisme, dat het de speculatie volstrekt niet verwerpt, maar zich anderzijds de groote gevaren bewust is, die deze eventueel met zich meebrengen kan. Daarom stelt het de mystieke ervaring steeds weer als beslissend op den voorgrond, en stelt zich juist in dit opzicht bij zijn aanhangers niet met halfslachtigheid tevreden.

Maar hierop zullen wij niet nader ingaan. Het is be-

teksten uit het Oude Testament, die in werkelijkheid slaan op den terugkeer van de Joden uit de Babylonische ballingschap, durft betrekken op de stichting van den nieuwen Joodschen staat in Palestina.

Daar is evenwel nog meer te noemen. De Chiliasten meenen eveneens op grond van de Schriftuurplaatsen die betrekking hebben op den terugkeer van de Joden, dat er een bekeering van de Joden zal komen in het heilige land. Dit lijkt er onder de tegenwoordige verhoudingen echter al-lerminst op.

Thans mag herinnerd worden aan de tweede uitspraak die Dr. Weizmann deed bij de eerste-steenlegging van de Hebreeuwsche Universiteit en die wij in ons eerste artikel reeds aanhaalden: „De universiteit zou de voortzetting en bekroning zijn wat eens de tempel in Israël geweest was." In dat korte woord heeft Weizmann de geestes-richting van een groot gedeelte van het Joodsche volk treffend getypeerd. Het geloof is uitgewis-seld tegen de wetenschap. In plaats van een ge-loovig leven bij Gods beloften en een uitzien naar de komst van Israëls Verlosser in de schaduwen van tabernakel en tempel, zooals dat bij het oude volk des Verbonds gevonden werd, zal er nu bij het Jodendom komen door den bloei van de Universiteit een verheerlijken van menselijke kennis en een leven bij menselijke wijsheid. Zelfs een man als de journalist Farago, die er toch waarlijk niet van verdacht kan worden dat hij de geestelijke zijde van het Joodsche vraag-

langrijker, te denken aan een ander, in breedten kring verbreid misverstand, dat het voordeel heeft, door feiten te kunnen worden weerlegd. Men hoort het steeds weer: mystiek, en eerst recht het Boeddhisme, leidt tot een passieve, van de wereld vervreemde, de wereld ontvluchtende, de wereld vijandige geesteshouding. Men draagt derhalve bepaalde verschijningsvormen van de mystiek, die er „ook" zijn, op de mystiek als zoo-danig over. Met afgrijzen keert men zich dan af van dezen heilsweg der luiheid, en men heeft veel op met zijn eigen „faustisch" karakter. Men herinnert zich daarbij niet eens aan het feit, dat er in het Duitse geestesleven een groot mysticus geweest is, die naast de afzondering van de wereld juist de onuitroeibare waarde van het werkzame leven predikte: meester Eckhart. En voor wien deze „leer" een innerlijke tegenstrijdigheid schijnt, laat hij er zich op bezinnen, dat men aan het Japansche volk, welks geestelijke cultuur en levensvormen door het Zen-boeddhisme zoo beslis-send bepaald zijn, met den besten wil ter wereld niet het vervrij maken kan van passiviteit en van wereld-mijding, die verantwoordelijkheid schuwt. De Japanners zijn niet zoo verbazingwekkend actief, omdat ze om zoo te zeggen slechte, halve Boeddhisten zijn, maar het juist in hun land levend werkende Boeddhisme sanctionneert hun activiteit.

(Prof. Dr. E. Herrigel vert.)
(Slot volgt.)

Een stap terug.

Friedrich Giese: Er rijdt iemand door de wereld. — Bosch- & Keuning N. V., Baarn.

Er is een tijd geweest, waarin „een christelijk boek" en „een vertaald boek" ongeveer synonieme begrippen waren.

Het was toe te juichen dat uitgevers, om het christelijk publiek niet bijna uitsluitend naar on-christelijke boeken te verwijzen, romans lieten ver-talen, die door hun christelijke strekking beter geschikt waren voor dien kring, dan de literair hooger staande niet-christelijke. Er is een tijd ge-weest, waarin dit noodig scheen. En hoewel er veel aanmerkingen te maken waren, zoowel op het godsdienstige als het literaire element — zij waren beter dan niets.

Er is een tijd gekomen, dat schrijvers van chris-telijken huize opstonden in ons vaderland, om, zij het al niet met meesterwerken, dan althans met oorspronkelijke, gezonde Nederlandsche boeken, een plaats te vragen naast de vertaalde werken.

Het was verblijdend, dat verschillende uitgevers hun de kans gegeven hebben, zich te meten met het vertaalde boek, en dat die kans benut is. De menschen hadden onderwijl leeren lezen, en spoed-ig zag men in, dat een oorspronkelijk boek te verkiezen was boven het vertaalde. Immers, het laatste bevatte een karakter- en milieu-teekening, die ons grootendeels vreemd waren, en het gods-dienstig element was dikwijls zoo, dat het vele stoere gereformeerden te lauw in den mond werd. Het werd bij gebrek aan beter nog geduld.

Eindelijk scheen de tijd aangebroken, dat 'het eigen, Hollandsche boek de overwinning voorgoed behaald had. Er kwam een christelijke literatuur die niet alleen de vertaalde verre overtrof, maar zich ook uitstekend kon meten met de z.g. officiële letterkunde van ons eigen land. We mogen ons in den laatsten tijd beroemen op goede auteurs en voortreffelijke boeken, en dank zij het enorme

stuk te sterk op den voorgrond plaatst in zijn boek, is het niet ontgaan dat er van een sterk godsdienstig besef bij de Joden in het nieuwe land niets aanwezig is.

Zeker, er zijn in Tel Aviv, de Joodsche stad bij uitnemendheid, een aantal Synagogen en deze mogen zich ook verheugen in een druk bezoek, maar het waren, naar Farago constateeren kon, overwegend leden van de oudere generatie, die naar de synagoge zich begaven.⁷⁾

Het jongere geslacht heeft met de godsdienstige tradities radicaal gebroken. Allerlei communis-tische ideeën worden gepropageerd en hebben ook ingang gevonden. Wat er van het leven in de kolonies gedacht moet worden, waar de meeste jongere Joden wonen, leert het volgende citaat: „Een keer per week perst de heele kolonie zich in vrachtauto's en rijdt naar de stad voor een bezoek aan de bioscoop."⁸⁾ Het huwelijksleven is daar ook op communistische leest geschoeid. Zoodra men het er over eens geworden is, dat men in de toekomst wil samenleven, vervoegt men zich bij den „socialen" secretaris van de kolonie, en stelt hem van het besluit in kennis. Dat is voldoende voor de huwelijksluiting. „Tijd om naar den rabbi te gaan voor wettiging van het huwelijk heeft men niet, men wacht eenvoudig tot de rabbi zelf komt. Hij komt niet dikwijls, maar als hij komt, treft hij steeds een groot aantal

gebruik dat er gemaakt wordt van de gelegenheid zich te abonneren op een aantal boeken, per Jaar-gang uitgegeven, kunnen en willen de uitgevers de jonge schrijvers helpen, en willen dezen op hun beurt de uitgevers hun werken geven, daar zij kunnen rekenen op een groot publiek.

Het gevaar van dezen opbloei is natuurlijk: kunnen er per jaar zooveel goede, christelijke ro-mans gegeven worden, als de verschillende pro-gramma's vereischen, of zal men ook met mindere kwaliteit genoegen moeten nemen? Zal het ver-taalde boek niet moeten terugkeeren?

Op zichzelf is er natuurlijk geen bezwaar tegen, als dit maar beter of minstens zoo is, als de ro-mans waaraan wij gewoon zijn geraakt. Het zou al heel beperkt chauvinistisch zijn, als men het Hol-landsche boek alleen om zijn oorspronkelijkheid, boven het vertaalde stelde. Maar we moeten niet weer terug tot de „brave" buitenlandse ver-halen, waarin onnatuurlijk goede menschen de hoofdrol hebben. En zulk een boek vind ik dat van Giese.

Een boerenknecht krijgt van zijn boer de op-dracht met zijn twee wilde paarden, gespannen voor een nieuwen wagen, de door soldaten van Napoleon uit de boerderij gestolen goederen voor dezen weg te brengen. Hij moet beloven, met paarden en wagen binnen acht en veertig uur te zullen terugkomen. Door allerlei omstandigheden, o.a. al te groot plichtsbef van gezegden knecht, wordt hij daarin verhinderd. In plaats van terug te kunnen gaan, wordt hij, half dood geranseld, maar toch ook weer liefderijk verzorgd, meege-nomen met den troep dwars door Duitschland. Ongemerkt gaan de jaren voorbij. Hij rijdt met zijn span en wagen maar rustig door, tot hij in Spanje den wagen kwijtraakt. Teruggekomen met het geringe overschot der Napoleontische troepen, mag hij na jaren terugkeeren naar zijn boer met de paarden en een nieuwen wagen. 't Is voor den lezer ongetwijfeld een opluchting, dat dezen braven jongen, die al die jaren enorme ellende te ver-duren heeft gehad, den tocht naar Rusland be-spaard gebleven is. Hij heeft trouwens al een res-pectabel staaltje van Duitse trouw geleverd.

De jongeman is behalve trouw, ook sterk. Hij alleen kan met de twee wilde paarden „de trapper" en de „bijter" omgaan. Deze buitengewone paar-den hebben veel gemeen met een legendarisch paard, dat vroeger op dezelfde boerderij den boel in rep en roer gebracht had. Dat door den duivel bezeten paard was klein gekregen en zelfs gedood door een boerenknecht. De arbeidersfamilie had nu geslachten lang arbeiders geleverd aan de na-komelingen van den boer, om zoo de schade te vergoeden! Van dien knecht stamt de hoofdpersoon van dit boek af en hij zou nu zijn boer niet één, maar twee paarden en een wagen doen verliezen! Men begrijpt dat dit onbestaanbaar is. Daarom vaart de geest van zijn voorvader in den jongen, zoodat zijn eigen moeder hem niet herkent als hij met de paarden weggaat. Maar het goede mensch beseft iets van het grootsche dat er met haar zoon zal gebeuren. Ze verliest nooit het contact met hem, al gaat het soms wat eigenaardig. Als de jongen namelijk in Spanje doodziek ligt te droo-men van zijn paarden en zijn ouderlijk huis, en roept om de klink van de deur te lichten, hoort zijn moeder duidelijk gerucht in haar kamer. Ze maakt haar man wakker en saam gaan ze op zoek. En daar vinden ze — de klink der deur omhoog staan. Het ijzere voorwerp moet door iets boven-natuurlijks zijn opgetild! De geest van haar zoon is dus in het huis geweest. Hoe aandoenlijk zulk een kinderliefde ook moge zijn, het verhaal over-schrijdt weer de grens der geloofwaardigheid bij nuchtere Hollanders.

paren, die hij „en masse" in den echt vereenigt".⁹⁾

Dat lijkt toch overal anders op, dan op bekeer-ing in den zin der Heilige Schrift.

De Chiliasten zullen het moeten toegeven dat er van hun droombeelden nog niets terecht komt en dat ook de gebeurtenissen van onze dagen niet wijzen op een vervulling van de Oud-Testamen-tische profetieën naar hun uitleg.

Zoo is de toekomst voor Palestina en voor het Joodsche volk donker.

Tot deze conclusie komen vrijwel allen, die, vanuit welk gezichtspunt dan ook, in deze dagen schrijven of spreken over het ingewikkelde Pa-lestijnsche probleem.

Wij zouden er iets aan willen toevoegen. Laten de huidige moeilijkheden ons, als leden van de Kerk des Heeren, met kracht herinneren aan onze roeping. Laat ons veel bidden, dat de Heere het werk van de zending onder de Joden wil zegenen; en laat ons ook in het ambtelijk ge-bed degenen, die werkzaam zijn onder de nakome-lingen van het oude volk des Verbonds, gedenken in hun moeilijkheden, opdat mede door den trou-wen arbeid der kerk de volheid van Israël komen mag tot het geloof in den Christus Gods.

H.-K.

H. M.

⁹⁾ Farago a.w., 210, 211.

Correctie: In het vorige artikel leze men: „Eenzelfde corridor loopt in het Noorden naar Haifa (niet Jaffa) aan de kust".

⁷⁾ Farago a.w., pag. 84, 85.
⁸⁾ Farago a.w., 206.